

Veronika Honkasalo vas ym.

Keskustelualoite äärioikeiston uhasta yhteiskuntajärjestykselle

Eduskunnan puhemiehelle

Alkuvuoden hyökkäys Yhdysvaltojen kongressiin oli poikkeuksellinen väkivallanteko Yhdysvaltojen historiassa, mutta tapahtumaan johtanut kehitys oli jatkunut vuosia. Suunniteltuun hyökkäykseen osallistui militantteja äärioikeistolaisia, salaliittoteoreetikkoja sekä presidentti Trumpin fanaattisia ja väkivaltaisia kannattajia. Vallankaappausyrityksellä pyrittiin mitätöimään vaalitulos, estämään rauhanomainen vallan vaihtuminen ja horjuttamaan demokraattista järjestelmää. Hyökkäykseen johtanut kehitys piti sisällään muun muassa republikaanipuolueen myönnytyksiä äärioikeistolle. Puolueessa on katsottu vuosien ajan läpi sormien Trumpin hyökkäyksiä oikeusvaltiota ja demokratiaa vastaan sekä hyväksytty rasismi, naisviha ja avoin väkivalta vähemmistöjä kohtaan.

Kehitys Yhdysvalloissa on osa globaalia äärioikeiston nousutendenssiä, josta näkyy viitteitä myös meillä. Osana äärioikeiston strategiaa on ujuttaa oikeusvaltiota, tutkittua tietoa ja yhtäläiset ihmisoikeudet kyseenalaistavia puhetapoja julkiseen keskusteluun, jolloin ne ajan myötä salonkikelpoisuvat ja alkavat horjuttaa oikeusvaltiota.

Emme ole Suomessakaan turvassa äärioikeiston uhalta. Suojelupoliisi arvioi tuoreessa vuosikirjassaan äärioikeistolaisen terrorismin uhan voimistuneen Suomessa. Suojelupoliisi on tunnistanut äärioikeistolaisia toimijoita, joilla on kyky ja motivaatio terrori-iskun toteuttamiseen, ja sillä on viitteitä konkreettisesta iskun valmistelusta. Jo viime lokakuussa julkaistussa kansallisen turvallisuuden katsauksessa todettiin äärioikeistolaista ideologiaa kannattavien yksittäisten henkilöiden ja pienryhmien muodostavan suurimman terrorismin uhan Suomessa radikaali-islamismien ohella.

Länsimaissa uhrimäärän maksimoimiseen pyrkivät äärioikeistolaiset terrori-iskuhankkeet ovat lisääntyneet viimeisen puolentoista vuoden aikana. Äärioikeistolaiseen ajatteluun nojaavien iskujen taustalla on esimerkiksi islaminvastaisuutta, antisemitismia ja maahanmuuttovastaisuutta. Uutta on, että Suojelupoliisi on havainnut väestönvaihtoteoriaan nojautuvien näkemysten korostuneen äärioikeistolaisissa terrori-iskuissa. Väestönvaihto on salaliittoteoria, jonka mukaan maahanmuutto ja monikulttuurisuus muodostavat konkreettisen uhan länsimaiselle valkoiselle väestölle.

Suojelupoliisin mukaan äärioikeiston kansainvälinen verkkoympäristö on merkittävä kasvualusta ideologian levittämiseksi ja radikalisoitumiselle. Valtioneuvoston teettämästä selvityksestä "Ekstremistinen puhe verkossa ja mediassa" käy ilmi, että ääriajatteluun ja väkivaltaan yllyttävää sisältöä löytyy myös useilta suomalaisilta keskustelupalstoilta. Äärioikeitollaisessa ja maahan-

Keskustelualoite KA 6/2021 vp

muuttovastaisessa keskustelussa puhe on tutkimuksen mukaan graafisinta, rajuinta ja kohdistuu lähes aina siviileihin.

Suojelupoliisin mukaan äärioikeiston toiminta ylittää rajoja sosiaalisessa mediassa ja muualla verkossa toimivien kansainvälisten äärioikeistoryhmien kautta. Erityisesti verkossa leviävä **QAnon-salaliittoteoria**, jota muun muassa FBI pitää turvallisuushkana, on rantautunut myös Suomeen, ja esimerkiksi osa suomalaisista poliitikoista hyödyntää jo politiikassaan QAnonin salaliittoteorioita. QAnon-ajattelussa on kytköksiä äärioikeistolaisiin ideologioihin, kuten antisemitismiin.

Viime vuosina vahvistuneiden äärioikeistolaisten liikkeiden, kuten **Pohjoismaisen vastarintaliikkeen (PVL)**, toimintaan on puututtu viranomaistaholta, kun Pirkanmaan käräjäoikeus, Turun hovioikeus ja viimeisimpänä korkein oikeus määräisivät järjestön lakkautettavaksi. PVL oli valtakumouksellinen ja militantti ääriliike, jonka tavoitteena oli kansallissosialistinen pohjoismainen valtio, ja jonka toiminnalle oli keskeistä ulkomaalaisten ja ei-valkoisten esittäminen uhkina. Järjestön aktiivien toiminta ei kuitenkaan lakannut oikeuden päätökseen: kielletty toiminta jatkuu tällä hetkellä **Kohti vapautta -, Suomalaisapu-, Kansallismielisten liitto- ja Soldiers of Odin** -yhdistysten sekä **Partisaani**-verkkosivuston nimissä. Viimeisimpänä Partisaani-sivusto maalitti vasemmistolaisiksi katsomiaan poliittisia toimijoita julkaisten toimijoiden, jopa alaikäisen, tietoja ja kotiosoitteita vuoden 2020 lopulla. Viranomaiset puuttuvat maalittamiseen edelleen heikosti.

Viranomaisvalvonnalla ei muutenkaan pystytä tällä hetkellä riittävän tehokkaasti estämään äärioikeiston toimintaa. Esimerkiksi Pohjois-Savossa on järjestetty viime vuosina ja viimeksi elokuussa 2020 äärioikeiston musiikkitapahtumia, joissa on avoimesti lietsottu rotuvihaa ja pidetty esillä natsitunnuksia, kuten hakaristilippuja. Myös Suomen juutalaiset seurakunnat ovat kokeneet ilkivaltaa viime vuosina.

Lain katveessa toimivien liikkeiden lisäksi ihmisoikeuksien vastaisilla äärioikeistolaisilla toimijoilla on pyrkimyksiä päästä osaksi demokraattista järjestelmää, kuten **Sinimustan liikkeen** kerätessä kannattajakortteja puolerekisteriin pääsemiseksi. Tutkijat kuvailevat liikkeen tammi-kuussa julkaistua ohjelmaa fasistiseksi, rasistiseksi ja demokratian vastaiseksi ja liikettä ääriliikkeeksi. Ohjelmassa muun muassa esitetään etnistä rekisteriä, jonka perusteella kansalaisoikeudet taattaisiin vain niille, joiden perimästä suurin osa juontaa juurensa itämerensuomalaisiin kantaheimoihin. Yhtymäkohtia ohjelmassa on löydetty niin 1930-luvulla toimineen Isänmaallisen kansanliikkeen kuin Saksan kansallissosialistisen työväenpuolueenkin (NSADP) ohjelmiin.

Suomen oikeuslaitos on osoittanut kykenemättömyytensä vähemmistöjen suojelemisessa rasistisilta hyökkäyksiltä: tästä tuore esimerkki on Ujuni Ahmedin tapaus, jossa rasistisen solvauksen esitutkinta lopetettiin arvioiden, että syyttäjää jättäisi asiassa syytteen nostamatta epäillyn teon rikosoikeudellisen vähäisyyden perusteella. Kuitenkin oikeuslaitos suojeli oululaisen kaupunginvaltuutetun Junes Lokan kunniaa pitämällä voimassa toimittaja Johanna Vehkoon tuomion yksityisestä Facebook-kirjoituksesta, jossa hän nimitti Lokkaa rasistiksi ja natsipelleksi. Tapausten valossa vaikuttaakin siltä, ettei lainsäädäntömme ole ajan tasalla, mikäli rasistisiin rikoksiin ei ole keinoja tai tahtoa puuttua.

Keskustelualoite KA 6/2021 vp

Historiasta tiedämme, ettei vihaa lietsoville ja yhtäläiset ihmisoikeudet kieltäville ryhmille pidä antaa tilaa näennäisen tasapuolisuuden nimissä, sillä lisääntyneet toimintamahdollisuudet ja näkyvyys voivat ennen pitkää johtaa ihmisoikeuksien vastaisen puheen ja toiminnan normalisoitumiseen. Lainsäätäjinä me kansanedustajat olemme erityisessä vastuussa oikeusvaltion puolustamisessa. On pohdittava, millaisin konkreettisin keinoin lainsäädäntöämme on uudistettava vähemmistöjen suojelemiseksi, maalittamiseen puuttumiseksi ja äärioikeiston uhkaan varautumiseksi. Meidän ei myöskään tule antaa omissa puheissamme tai toiminnassamme vaaralliselle ääriajattelulle minkäänlaista tilaa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta käy ajankohtaiskeskustelun äärioikeiston uhkaan varautumisesta.

Keskustelualoite KA 6/2021 vp

Helsingissä 22.6.2021

Veronika Honkasalo vas
Eva Biaudet r
Saara-Sofia Sirén kok
Erkki Tuomioja sd
Iiris Suomela vihr
Hanna Kosonen kesk
Juha Mäenpää ps
Mauri Peltokangas ps
Petri Huru ps
Anders Norrback r
Hanna Sarkkinen vas
Pia Lohikoski vas
Mai Kivelä vas
Satu Hassi vihr
Saara Hyrkkö vihr
Paavo Arhinmäki vas
Markus Mustajärvi vas
Merja Kyllönen vas
Johannes Yrttiaho vas
Matias Mäkynen sd
Johan Kvarnström sd
Sheikki Laakso ps
Kaisa Juuso ps
Sebastian Tynkkynen ps
Jussi Halla-aho ps
Jari Koskela ps
Minna Reijonen ps
Jukka Mäkynen ps
Ben Zyskowicz kok
Kim Berg sd
Merja Mäkisalo-Ropponen sd
Sari Multala kok
Juho Kautto vas
Jari Myllykoski vas
Outi Alanko-Kahiluoto vihr
Matti Semi vas